

TORNADO

Er woedt een tornado in mijn hoofd! - Pascale Marthine Tayou

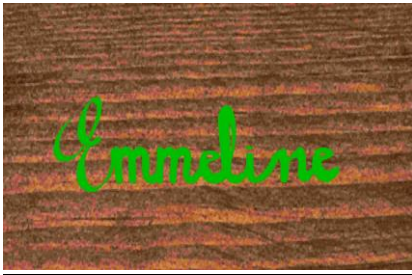
De tentoonstelling is als een wervelwind van emoties, verhalen van gisteren en vandaag, die ons inspireren om het morgen anders te doen. Er komen thema's aan bod zoals migratie, gender(on)gelijkheid, slavernij, identiteit en vrijheid. Tayou hecht veel belang aan kennis en het doorgeven van de kracht die daarin schuilt. Hij verweeft vergeten verhalen en opgerakelde herinneringen met een hedendaagse verbeeldingskracht. Door het verleden bladeren is zinvol zolang we niet blijven vasthouden aan oude clichébeelden. Pascale Marthine Tayou wil een spiegel voor zijn tijd zijn en spreken over de dingen die vandaag onze aandacht nodig hebben zodat het morgen anders en beter kan. De kunstenaar wil kunnen handelen vanuit een groot engagement voor zijn stad, zijn land, zijn wereld. Hij zoekt daarbij niet één weg maar wil meerdere zijwegen tegelijkertijd kunnen exploreren. Tayou wil vragen kunnen opwerpen, een luis in de pels zijn. Hij wil verontwaardiging en kwaadheid vertalen naar iets wat tot nadenken kan stemmen. Pascale Marthine Tayou laat de beelden en banale objecten rondom hem spreken door hen in variaties samen te brengen. Hij gebruikt de materialen die hij op zijn pad tegenkomt of die opborrelen tijdens het productieproces. De kunstenaar wordt gedreven door zijn nieuwsgierigheid naar nieuwe mogelijkheden en samenwerkingen met andere mensen. Een *idée fixe* is hem vreemd. Hij laat de ideeën liever muteren en bewegen.

Inspirations (1990-2010)

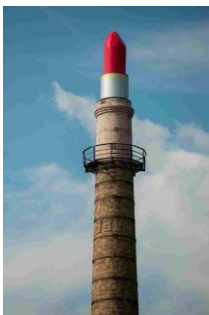
Inspirations is één van Tayou's vroege werken. Het werk bestaat uit twaalf rechthoekige schilderijen die hij begin jaren negentig schilderde en in 2010 herwerkte tot een installatie met houten beelden, plastic zakjes, kleurrijke kopnaalden, plukken gedroogde grassen en raffia.

De twaalf panelen van *Inspirations* functioneren als de verschillende staties van een kruisweg. Het is een vergelijking die de kunstenaar maakt om een parallel te trekken met de ongerustheid die hij hem voedt maar tegelijk ook op weg helpt. Hij heeft het over de verkrotting van onze samenleving of de strijd om vrijheid en vrede. Een viertal schilderijen wijden uit over het milieu, het fragiele evenwicht tussen natuur en cultuur. De toekomst is wat telt. Hoe we vandaag denken en handelen heeft een invloed op wat nog moet komen. Het centrum van de installatie trekt echter alle aandacht. Eén van de panelen laat moeder en kind zien, in het oog van de wereld. "De vrouw, moeder van de wereld", staat er onder geschreven. Yum Gue, la femme. Yum Gue is ook de naam van zijn moeder.

Big Ladies (2019)

Genderongelijkheid is een wereldwijd probleem dat geen passieve maar actieve aandacht vraagt. Is elke verheerlijking van de vrouw een uit balans getrokken poging tot herstel van dat evenwicht of kan een ode aan de vrouw ook gewoon het natuurlijke evenwicht tussen beide bevestigen? Wat betekent het om een aantal vrouwelijke voornamen onder de titel *Big Ladies* in de ruimtes van het museum te laten uitwaaiëren? Het gaat er niet over of de namen een 'centrale' plaats krijgen, 'zichtbaarheid' verdienen. Het gaat er niet om ze op een voetstuk te zetten, maar wel om hen uit te lichten op het pad dat al dagelijks bewandeld wordt. De namen worden in verschillende formaten en kleuren, veranderende lettertypes en met verschillende technieken neergeschreven in de ruimte. De verschillen benadrukken de individualiteit. Een voornaam heeft niet één gezicht maar talloze gezichten en geschiedenissen. Geen hommage dus aan grote vrouwen uit onze wereldgeschiedenis. Elke vrouw is immers uniek en enig om wie ze is, niet om wat ze heeft bereikt en daardoor wist te infiltreren in een door mannen gedomineerde geschiedenis. Het gaat over de vrouw in haar ware 'zijn', zoals ook de man 'is', zoals we allemaal mens zijn. Het gaat over het bereiken van een status van mens-zijn. Het is geen feministische daad maar een legitieme hommage als een boeket bloemen om de viriele vrouwelijkheid te vieren. Moeder van de mensheid.

Lip-stick (2019)

Lip-stick is een herinnering aan een publiek kunstwerk dat in 2012 in Donetsk een plek had bovenop een oude in onbruik geraakte industriële schoorsteen. De gigantische rode lippenstift *Make Up!* kwam er op die specifieke plek in Oekraïne, als een ode aan de sterke vrouwen die de regio opnieuw opbouwden na de Tweede Wereldoorlog. In 2015 werd het zogenaamd 'perverse' kunstwerk door pro-Russische milities opgeblazen. Het resultaat werd via Youtube verspreid.

Egg's Pascale (2019)

Coloured stones (2019)

De kunstenaar balanceert met zijn werk voortdurend op een grens tussen negatieve en positieve energie. Hij heeft die zwaarte nodig, ook al interesseert het hem niet om politieke statements te maken. Hij zet ze eerder naar zijn hand, buigt ze om tot menselijke statements. Enkele steunpilaren in de tentoonstellingsruimte worden door kleurrijke albasten eieren (*Egg's Pascale*) en *Coloured Stones* 'gekoloniseerd'. Een kassesteen staat symbool voor revolte – "sous les pavés, la plage!" – maar dient evengoed om aan een nieuwe weg te timmeren. We noemen het in de volksmond 'kinderkopjes', wat minder onschuldig wordt wanneer we het tegenover onze gedeelde geschiedenis van slavernij en kolonisatie plaatsen. Niets is wat het lijkt, niets is eenduidig. De dualiteit die in zijn beeldtaal schuilt, breekt het gesprek open.

Voor verschillende religies en levensbeschouwingen is het ei symbool voor de schepping en de perfectie. Dat was ook de focus in het filosofisch, wiskundig en artistiek denken van de Italiaanse Renaissance. De eieren van Tayou zijn vervaardigd in Toscane, een regio die bekend staat om zijn albast. Sinds de oudheid geven mensen in de lente eieren cadeau om de wedergeboorte te vieren. De titel van zijn installatie is een woordspeling die verwijst naar de voornaam van de kunstenaar en naar de Christelijke traditie van Pasen. De installatie geeft vorm aan het idee van vruchtbaarheid en wordt bij uitbreiding een symbool van de fysieke, sentimentele en universele liefde.

Hakunamatata (2019)

Ladies (2019)

Een masker is een krachtig symbool dat meermaals in het werk van Tayou als een tool opduikt, een strategie om te praten over het zichtbare en het onzichtbare. Een masker kan iets zeggen over diegene die het draagt maar evengoed kan het de vinger wijzen naar de toeschouwer die blind is. In hoeverre slagen we er vandaag in om met onze westerse blik een niet-westerse individu in zijn 'menschelijkheid' waar te nemen? We slagen er niet in om hem als individu te beschouwen. We zijn blind. Het masker houdt ons de fetisj voor en belet ons de ware individualiteit van de drager te erkennen. Pascale Marthine Tayou bespeelt onze 'blindheid' maar al te graag. *Hakunamatata* (2019) en *Ladies* (2019) zijn twee fotoreeksen waarin Tayou een feestelijk ritueel in een Bamileke dorp in de Grassfields van Kameroen volgt. De foto's ogen op het eerste zicht documentair. We zien mannen en vrouwen gehuld in traditionele klederdracht, met abstracte indigo-witte patronen, kledij geweven en

gekleurd met traditionele Ndop technieken, met parels bekleedde olifantenmaskers en grote ronde hoofddekseis. Hebben we hier te maken met een specifiek ritueel? Als we beter kijken, zien we dat alle gezichten gemaskerd zijn en niet per se strokend met de klederdracht die bij de Bamileke thuis horen. Pascale Marthine Tayou heeft de beelden bewerkt. Hij voegt er lukraak maskers aan toe of vaagt de gezichten met enkele Photoshop penseelstreken weg. Een kakafonie aan maskers en rituelen passeert de revue. Tayou daagt ons stereotype beeld van 'de Ander' uit. We houden zo graag vast aan authenticiteit en zouden maar wat graag willen geloven in de documentaire waarde van de beelden.

Me as my mama (2019)

In de reeks *Me as my mama* zien we de kunstenaar zelf poseren, gekleed in jurken van zijn moeder. Aan het begin van zijn traject als 'maker' verandert Jean Apollinaire Tayou zijn officiële naam naar Pascale Marthine Tayou. Hij vrouwelijkt de naam van zijn vader en voegt er één van de namen van zijn moeder aan toe. Een niet onbelangrijk detail: de kunstenaar in de foto kijkt ons aan maar elke communicatie wordt onmogelijk gemaakt door het kristallen masker dat hij draagt en het vuurwerk van gekleurde pixels dat bijna letterlijk van het beeld spat. De kristallen maskers zijn bekleed met stukjes textiel, kleurkrijtjes of parels, stuk voor stuk hedendaagse materialen die de kunstenaar vaak gebruikt om een fetisjisme in zijn werk op te roepen. Het gebruik van doorzichtig kristal benadrukt de fragiliteit maar evengoed de onaantastbaarheid en de kracht van de fetisjvorm. Het maken van maskers en beelden in kristal blijkt voor Tayou de enige juiste manier te zijn om het Afrikaanse masker – een artefact uit zijn geboorteland – te integreren binnen zijn eigen oeuvre. Transparantie weigert elke vorm van tweedeling in 'zwart' of 'wit'. Het 'kleurloze' materiaal snelt hem te hulp in zijn nimmer aflatende queeste naar het universeel menselijke. Hij zoekt voortdurend naar mogelijkheden

om een brug te slaan tussen Noord en Zuid. Hij zaait verwarring in onze drang naar herkenning en duiding, hij doorstreept onze nood aan het bepalen van identiteiten.

Shanghai Colonial (2019)

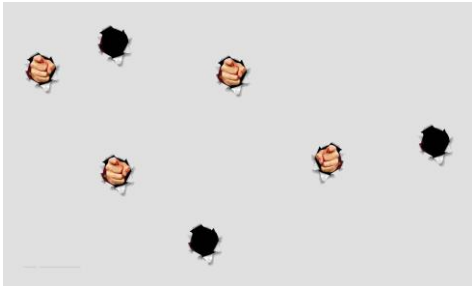
Shanghai Colonial bestaat uit twee uitvergroete polyester colon figuren. De oorspronkelijke houten exemplaren staan symbool voor de gekoloniseerde Afrikaanse bevolking, gekleed naar Europese stijl van de kolonisten. Het lijken wel ideaalbeelden van integratie. Het zijn 20ste eeuwse sculpturen die in zowat alle landen in Afrika gemaakt werden tijdens en na de kolonisatie. Noem het wensbeelden om voorspoed te brengen, opdat men het even goed zou hebben als die witte overheersers. De beelden werden lang als niet authentiek, niet echt 'Afrikaans' beschouwd, althans in Europese ogen. Tayou doorboort de beelden met gigantische mikadostokken. Hij vervloekt ze als waren het voodoo poppen. "C'est le fantôme colonial." China heeft het overgenomen van het Westen. Onze gedachten dwalen als migranten rond, van hier naar daar, gisteren in Afrika, vandaag in Chinafrika? *Shanghai Colonial* lijkt ons te waarschuwen. Herhaalt de geschiedenis zich onomwonden?

La cène Pascale (2019)

De beelden flankeren een grotere installatie in de ruimte. *Cène Pascale* is een lange tafel waarop dertien glazen colonbeelden staan. Ze worden omringd door potloden, stylo's, schrijfstiften, linialen en tal van ander schrijfmateriaal dat ooit (hopelijk) voldoening haalde uit een nuttig en praktisch bestaan maar nu mee de tafel van het Laatste Avondmaal mag sieren. De kunstenaar wijdt uit over het koloniaal verleden en herinnert ons aan het feit dat de kolonisator met een vooropgezet plan aan zijn missie begon, terwijl de gekoloniseerde compleet verrast werd door deze zogenaamde 'beschavingsmissies': "the institution of the school arrived in Africa without taking the local culture or its inhabitants into account. The problem isn't that it's a European institution, its just they have other problems there that are difficult to deal with. In Cameroon we speak English and a little bit of

German. That is good. It's a bridge to other identities. But it's often the case that we don't get to speak our own language and convey our own individuality."

Black Holes (2019)

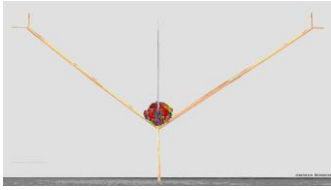
Cène Pascale is als een diorama in de ruimte opgesteld. Je kan er niet om heen lopen maar wordt gedwongen het Laatste avondmaal frontaal te aanschouwen, zoals Leonardo Da Vinci het voorstelde. De achterliggende ruimte verraad diepte en context. Zo ook hier. Op de achtergrond zien we een witte muur die – als was het een fragiel blad papier – met gaten wordt doorboord. Her en der steken dreigende handen door de *Black Holes* (2019) en wijzen naar ons. Er is geen ontkomen aan, wie langs de muur passeert, wordt gevisieerd. Enkel de witte, wijzende hand is zichtbaar, de persoon achter de hand en verborgen achter de muur, blijft op een veilige afstand, niet identificeerbaar en onaantastbaar. Het contrast kan niet groter zijn, het gevoel van onveiligheid groeit met het besef dat daar anderen onaantastbaar aan- en afwezig zijn terwijl we ons als 'gevisieerde' op open terrein bevinden. Onze positie is zwak, de personen achter de muur hebben de touwtjes in handen. Remember Uncle Sam? He want's you!

Suspect Object (2019)

In Tornado wordt een muur bedekt met smetteloos gesteven witte zakdoeken. Ze vullen de ruimte met onschuld. Eén zakdoek is bekleet met bloed. *Suspect Object* lijkt wel een luid geroep voor overgave, vrede. Wie met de witte vlag zwaait, roept op tot vrede. Criminelen zwaaien ook al eens met die vlag... Wat is vrede precies? "La purité cache beaucoup d'impurité." Het werk reflecteert over vrede en vrijheid. Waar vrede is, is ook een gevecht of strijd aanwezig om die te bekomen of te beschermen. "Vrijheid is een mes dat langs twee kanten snijdt. Het gedraagt zich als een korrel zand die in mijn schoen wringt. Was Nelson Mandela een vrij man toen hij zich als vrijheidsstrijder opwierp?" Onder het mom van democratie kunnen we een stem uitbrengen als een daad van vrijheid, maar tegelijkertijd kan het ons van onze vrijheid beroven.

Balançoire (2019)

Balançoire staat voor een bascule, een weegschaal die functioneert met een hefboom. Het is een meetinstrument dat ons in staat moet stellen zeer exact en secuur het gewicht van een object te bepalen. De gewichten aan de ene kant moeten het gewicht van het object aan de andere kant uitbalanceren. Vrouwe Justitia wordt steevast met een bascule afgebeeld. De van oorsprong Romeinse godin is de personificatie van het recht. De *Balançoire* van Tayou lijkt op het eerste zicht 'in balans' te zijn, maar de rechterarm is langer dan de linker, ook al wijst de naald katholiek mooi in het midden. De naald der rechtvaardigheid wordt getooid met een boeket van fonkelende edelstenen, zo lijkt. Links en rechts verraden de plexi stemdozen de inzet van deze stemming.

Bridging the Gap (2019)

Centraal in de tentoonstelling hangt een strak touw gespannen. *Bridging the gap* (2019) is een lange vlecht die de hele tentoonstellingsruimte overspant, gemaakt met landsvlaggen van overal ter wereld. Door de vlecht heen is ook het koord van de Gentse strop geweven. De vlecht hangt onder spanning. Tayou wil een brug slaan tussen Noord en Zuid.

Manuscrits de Tombouctou (2017)

Op ronde houten platen reproduceerde de kunstenaar fragmenten uit eeuwenoude manuscripten afkomstig uit Timboektoe. Deze liggen verspreid over de ruimte en worden op die manier zeer tastbaar en bereikbaar voor ons als bezoeker. De installatie bestaat nog uit drie neoninstallaties. *Timbuktu University* staat drie maal te lezen, in het zwierige handschrift van de kunstenaar, vertaald naar gele, rode en groene neon, de kleuren van de Malinese vlag. Timboektoe is een stad en gelijknamige regio in Mali. De stad werd in de 12^e eeuw gesticht door Arabische nomaden en groeide uit tot een islamitisch kenniscentrum waar eeuwenlang onderricht in recht, wiskunde, geneeskunde,

filosofie, astronomie en de Koran haar neerslag kende in honderdduizenden manuscripten die er tot op vandaag bewaard worden. Door de eeuwen heen werden deze bronnen van universele kennis bewaard door de inwoners van de stad. Van hier tot in Timboektoe, het is een uitdrukking die we in het Westen vrij snel in de mond nemen. Timboektoe als de 'onbereikbare' stad, vandaag nog steeds het geval omdat de stad, de regio en haar onschatbare kennis – zo oud als de wereld – bedreigd worden door islamterrorisme. Bibliotheken worden vernield, de eeuwenoude manuscripten dreigen verloren te gaan.

Good Vibes

Per plaat één tekstballon. Individueel verwijzen ze naar een dialoog, maar blijft de conversatie uit. Samen gehangen worden ze wel degelijk een gesprek, van het luchtige soort. Een ode aan « la génération tête baissée! »

Buddha

Buddha is een reeks van kunstwerken waarin de kunstenaar het plastic afval dat zijn gezin genereert, recycleert en verwerkt tot amorfe sculpturen. Het lijken vreemde wezens aan elkaar genaaid als een lappendeken. De gebruikte stofresten hebben hier en daar kleurrijke patronen die gemakshalve doen denken aan exotische 'afrikaanse' stoffen. Tayou zinspeelt hier ook op de sfeer van loutere 'herkenning' van een bepaalde categorie die vaak volstaat om iets te 'kennen'. Sommige stoffen komen uit Mali en werden met modder beschilderd. Andere stoffen kwamen uit Ndop, dragen de signatuur van de Bamileke. Er zit een ambachtelijke techniek in het geometrisch kleuren van deze stoffen. Maar we kunnen ons afvragen of die stoffen die hier gebruikt werden wel wérkelijk handmade en authentiek zijn? We willen het wel graag geloven, maar één van de Buddha's heeft enkele labels verwerkt, achteloos mee gestikt en een verwijzing naar de fabricage van de stoffen, voorzien van prints met de Reggiani Renoir print machine.

Kids Mascarade (2009)

In *Kids Mascarade* laat PMT kinderen poseren en spelen met kleurrijke maskers die hij meebracht uit Gent. In de video installatie volgt Tayou zijn dochter Elle met de camera tijdens haar eerste bezoek aan Kameroen en registreert hij hoe ze met de andere kinderen speelt. Ze spelen met maskers, iets wat we vanuit onze Westerse blik zouden associëren met 'authenticiteit', ware het niet dat deze plastic maskers van Chinese makelij zijn. Meer nog, de maskers verbeelden de populaire Chinese beeldcultuur – met striphelden als Xi Yang Yang en Hui Tai Lang – en deze door de Chinezen verheerlijkte striphelden worden opgedrongen aan de spelende kinderen. Tayou verbergt de video-opname – een persoonlijke herinnering – in een frigo.

Chains (2018)

Chains is niet meer of minder dan een hoop oud ijzer. Een oude verroeste scheepsketting ligt als een artefact uit het verleden in de ruimte. Her en der heeft de kunstenaar de zware ketting doorgeslepen. De 'wonden' gaf hij vrolijke kleuren, als een Micky Mouse pleister om de pijn te verzachten? We kijken naar wonden uit een ver verleden. Wonden die tot op vandaag de maatschappij tekenen en beïnvloeden. *Chains* vertelt het verhaal van Brazilië en haar heftige geschiedenis van slavernij. Wie vandaag naar de carnavalstoeten in Rio de Janeiro kijkt, kan door de glitter en glamour heen ook de maatschappijkritiek volgen die ook vandaag sterk leeft.

De tentoonstelling is een laboratorium van waarnemingen, creaties, sensaties en... prettige, onvergankelijke emoties. Kleine banaliteiten worden bewierookt, geselecteerd uit een waaier van alledaagse dingen:

- ° Een lofzang op levensvreugde, onbehagen, vrede, angst... alle oprechte emoties die de natuur transformeren tot een expressie van prachtige eenvoud.
- ° Grasduinen in het (voltooid of onvoltooid) verleden, karrensporen volgen, achteruitstappen om de toekomst te overschouwen op de bouwwerf van het heden.
- ° Reizen zonder te vertrekken, ons brein onbekende hoogten laten verkennen, heel ver gaan terwijl onze voeten hier blijven alsof grenzen een hersenschim zijn, peilen in het hart naar het verbodene opdat taboes het levenssap van alle vrijheden worden.
- ° De boeien van onze identiteit breken, binnendringen in de barst van de spiegel om te zien wie zich daar schuilhoudt, de smaken van menu's ontdekken en vermengen... gewoon omdat we zin hebben.

Deze tentoonstelling is een uitnodiging om samen op weg te gaan, om te reizen langs veel gebruikte wegen, van het Noorden naar het Zuiden, van het Oosten naar het Westen, op zoek naar het onbekende, naar nieuwe wegen.

Pascale Marthine Tayou

Het museum zou aan zelfobservatie moeten doen, uit zichzelf moeten treden. De samenleving heeft nood aan een plek [...] die zichzelf steeds opnieuw in vraag stelt en haast in real time de maatschappelijke omwentelingen en menselijke bewegingen analyseert.

Sorana Munsya

Enkele vraagjes bij je bezoek voor het secundair onderwijs:

- Welke kunstwerken in de tentoonstelling vertellen volgens jou iets over:
  - * het milieu
  - * gender(on)gelijkheid
  - * migratie
  - * identiteit
  - * vrijheid
  - * het niet vasthouden aan clichébeelden
  - * slavernij
  - * authenticiteit
  - * oppervlakkige communicatie
  - * een brug slaan tussen Noord en Zuid
- Op welke manier vertellen ze iets over die onderwerpen?
- Bedenk 75 vragen bij dit werk en ga verder dan wie/wat/waar/waarom.
- Kies een kunstwerk uit en schrijf er een gedicht bij waarvan elke zin start met 'ik ben'.
- Bij 'Good vibes': Welke typische zinnen die we vaak gebruiken in conversaties zijn volgens jou 'dooddoeners' waardoor een gesprek meteen wordt afgeblokt?
- De kunstwerken van Tayou zien er heel vrolijk uit, maar ze dragen een dubbele boodschap. Vind drie kunstwerken met een dubbele boodschap.
- In 'Hakunamatata' worden de gezichten met photoshop uitgewist of worden er maskers bijgezet. Wat zou de kunstenaar hiermee willen vertellen?
- Met welk kunstwerk brengt Tayou een eerbetoon aan alle vrouwen in de wereld? Hoe toont hij dat ze allemaal uniek zijn? Waarom specifiek vrouwen?
- Bij 'Kids masquerade' zijn de maskers niet Afrikaans, maar 'made in China' en van plastic. Wat zou de kunstenaar hiermee willen vertellen? Waarom zitten deze beelden in een frigo?
- 'Balçoire' toont de weegschaal van Vrouwe Justitia, de Griekse godin van het recht. De armen van de weegschaal zijn niet even lang. Merk ook de typische verkiezingsbox op. Wat zou het verhaal/de boodschap achter dit kunstwerk kunnen zijn?

Enkele vraagjes bij je bezoek voor het lager onderwijs:

- Bij 'Good vibes':
  - * Kijk eens naar de inhoud van je laatste sms en lees ze aan elkaar voor. Maak een verhaal.
  - * Bedenk een emoticon die nog niet bestaat.
- Welke emoticon/welk gevoel past bij dit kunstwerk? (vb. bij 'Suspect Object')
- Bedenk tien woorden bij dit kunstwerk.
- Verzin een ontstaansverhaal bij dit kunstwerk. Hoe is hij tot dit idee gekomen? Verzin een verhaal.
- Bij 'Big Ladies': Waarom alleen meisjesnamen? Waarom zouden deze namen hier hangen?
- De materialen hebben felle kleuren gekregen. Waarom zou de kunstenaar dit gedaan hebben?